

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Výuka počítačové grafiky

zdroj pro uměleckou tvorbu

výukový modul

Investice do rozvoje vzdělávání

Řemesla v moderní době

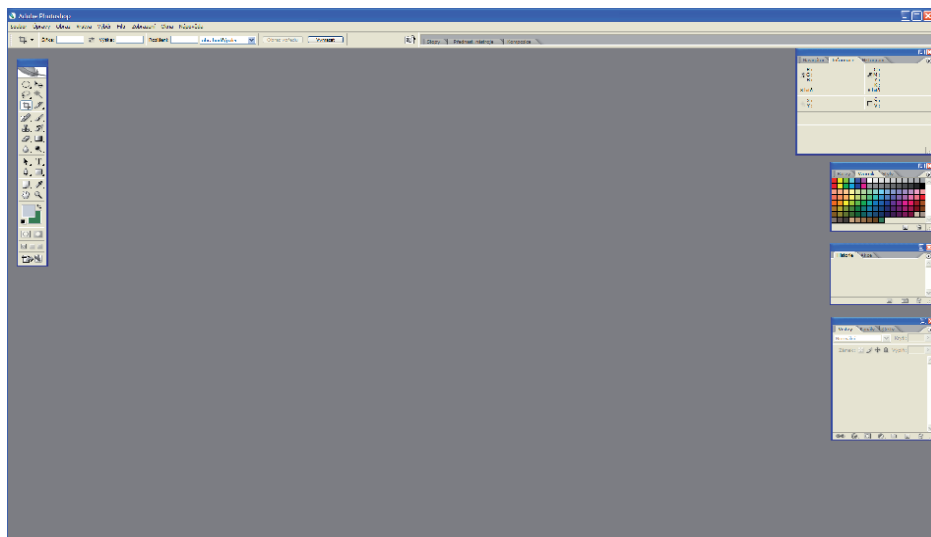
Mgr. Iva Markvartová

Klíčovou aktivitou tohoto výukového modulu je výuka Photoshopu pro studenty střední grafické školy. Tato metodická příručka vám určitě nenabídne všechny možnosti programu, ale spíše se pokusí iniciovat vaše umělecké tvořivé snahy. Očekávám ale alespoň základní znalost prostředí. K tomu slouží následující kapitola, která pojednává o způsobech používání pracovní plochy, nástrojů a paletek. Budu na ně odkazovat i v následujících kapitolách příručky, proto je třeba je znát.

Tento fascinující program totiž nevychází z pouhé *znalosti funkcí* (i když i to je nezbytné!), ale jedná se o pochopení *filozofie programu*, hru s jeho možnostmi a vytváření nových vztahů mezi jeho jednotlivými prvky. Jinak řečeno: ten, kdo ovládne oríznutí fotografie + několik dalších funkcí ještě nemůže tvrdit, že skutečně používá Photoshop jako *nástroj*, jako další štětec, kterým tvoří svá díla.

Smyslem tedy není shánět a přidávat stále nové stopy štětců, nové umělecké filtry apod., ale naučit se efektivní pracovní postupy. Nejprve předpokládám vytvoření, vymyšlení nápadu a až poté hledání způsobu, jak docílit kýženého efektu. Úplně vám postačí základní instalace Photoshopu. Číslo verze programu a jazyková verze naše snahy o kreativní postupy nepodmiňují. Předpokládám alespoň minimální orientaci v programu. Budete-li hledat paletku s nástroji, příp. ani netušíte, co to nástroje jsou, bude to zdržovat jedině vás. Proto věnuji úvodní kapitoly těmto stručným základům. Pokud se s Photoshopem naučíte kreativně pracovat, začnete v něm *myslet* a veškeré potřebné efekty si také sami vytvoříte.

Obrázek 0/1 Základní rozvržení pracovní plochy

4 Základní nástroje a nastavení

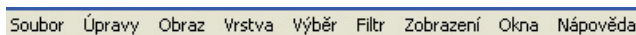
Pracovní plocha

Základní pracovní plocha je pro uživatele operačního systému Windows i Mac OS tvořena velmi podobně: po otevření základního okna se na ploše monitoru zobrazí panely nástrojů a paletky (u Windows ještě panel nabídek) . viz obrázek 0/1.

Panely nástrojů i paletky toho mají mnoho společného - můžete je libovolně přesouvat po pracovní ploše a jejich rozložení, které vám vyhovuje si i uložit pod svým označením pro opakované použití.

Panel nabídek

Najdete jej úplně v horní části pracovní plochy. Pokud na něj odkazují, budu používat tuto formulaci: najděte příkaz **Soubor** → **Otevřít** (File → Open). U některých příkazů v panelu nabídek pak najdete až tři úrovně - poznáte to podle šipek vpravo od základního příkazu: **Vrstva** → **Nová** → **Vrstva kopírováním** (Layer → New → Layer Via Copy).

Obrázek 0/2 Panel nabídek

Panel nástrojů

Rozbalí se v levé části pracovní plochy - nástroje jsou základem všeho, co budete potřebovat při kreslení obrázků a fotografií. Libovolný nástroj zvolíte tak, že klepnete na jeho tlačítko v panelu nástrojů, nebo stisknete jeho klávesovou zkratku, kterou si časem zapamatujete (např. nástroj přesunV). Když najedete kurzorem na tlačítko nástroje, automaticky se vám zobrazí jeho název. U některých nástrojů najdete více skrytých variant. Ty mají vpravo dole malou černou šipku. Pokud na ně najedete a podržíte levé tlačítko myši, rozbalí se celá nabídka. Se změnou nástroje se vám také změní podoba kurzoru myši - a podle toho poznáte, jaký nástroj se chystáte právě použít.

Ty nejdůležitější nástroje si popíšeme dále:

Obrázek 0/3 Panel nástrojů

Posun (Move Tool)

Tímto nástrojem můžete pohybovat objekty nebo vrstvami, ze kterých se obrázek skládá. Pokud přemístíte kurzor dovnitř libovolného výběru, poté pohybujete obsahem výběru.

Výběr (Marquee Tool)

Tento nástroj použijete, pokud potřebujete vybrat nějakou pravidelnou oblast pro další úpravu. Tvar vybrané oblasti je variabilní: čtyřúhelník, elipsa, kruh, svíslá či vodorovná čára.

Nástroj obdélníkový výběr	M
Nástroj eliptický výběr	M
Nástroj pro výběr jednoho řádku	
Nástroj pro výběr jednoho sloupce	

Laso (Lasso Tool)

Máte-li nepravidelnou oblast pro výběr - použijete laso a zase máte různé možnosti: výběr nakreslený volnou souvislou čarou, pomocí úseček či se čára „sama“ přimyká k vybíranému objektu.

Nástroj laso	L
Nástroj mnohoúhelníkové laso	L
Nástroj magnetické laso	L

Kouzelná hůlka (Magic Wand Tool)

Tímto nástrojem vyberete výběr oblasti podle odstínu barvy. Klepnutím do fotografie se vyberou sousední pixely stejné nebo podobné barvy.

Oříznutí (Crop)

Nástroj se používá podobně jako nástroj výběr: vyberete jím oblast, kterou potřebujete oříznout z obrázku. Obrázek se ořízne na novou velikost a zbytek fotografie za výběrem bude odstraněn.

Štětec (Brush Tool)

Základní kreslicí nástroj. V panelu **Okna → Štopy** (Windows → Brushes) můžete volit různé hroty nástroje. Když tento panel prozkoumáte pořádně, zjistíte, že máte k dispozici i štětce kaligrafické

- zkrátka můžete napodobovat skutečné štětcové tahy. Pod stejným tlačítkem najdete i nástroj **Tužka**, který má vždy ostře ohraničené okraje.

 Nástroj štětec	B
 Nástroj tužka	B
 Nástroj nahrazení barvy	B

Klonovací razítko (Stamp Tool)

Základní retušovací nástroj, s jehož pomocí můžete přenášet části fotografie jinam a nahradíte tak původní barvu a texturu.

Nástroj klonovací razítko	S
Nástroj razítko se vzorkem	S

Guma (Eraser Tool)

Nástroj pro gumování, odstraňování části fotografií.

 Nástroj guma	E
 Nástroj mazání pozadí	E
 Nástroj kouzelná guma	E

6 Základní nástroje a nastavení

Přechod (Gradient Tool)

Nástroj pro vyplnění obrázku či jeho části barevným přechodem, který si můžete i sami nadefinovat. Dalším nástrojem je tu **Plechovka barvy** (Paint Bucket Tool) pro vyplnění vybrané části souvislou barvou.

	Nástroj přechod	G
	Nástroj plechovka barvy	G

Pero (Pen Tool)

Nástroj pro kreslení vektorové grafiky. Poměrně složitá grafická práce, věnuji jí příležitostně samostatnou kapitolu.

	Nástroj pero	P
	Nástroj cesta od ruky	P
	Nástroj přidat kotvení bod	
	Nástroj odstranit kotvení bod	
	Nástroj změnit bod	

Vodorovný text (Type Tool)

Nástroj, kterým vkládáte text do fotografie. Doporučuji vložit text do samostatné vrstvy a následně jej můžete kdykoli upravovat. Můžete také psát svislý text nebo používat tzv. textové masky, určitě vyzkoušejte!

	Nástroj svislý text	T
	Nástroj vodorovná textová maska	T
	Nástroj svislá textová maska	T

Obdélník (Rectangle Tool)

Nástroj pro kreslení vektorových tvarů, jako čtyřúhelníky, elipsy, kruhy, mnohoúhelníků, ale i přednastavených tvarů z galerie **Tvar** (Shape).

	Nástroj obdélník	U
	Nástroj zaoblený obdélník	U
	Nástroj elipsa	U
	Nástroj mnohoúhelník	U
	Nástroj čára	U
	Nástroj jiný tvar	U

Kapátko (Eyedropper Tool)

Kdykoli potřebujete odebrat z obrázku vzorek barvy, použijete tento nástroj. Takto nabranou barvou pak můžete naplnit nástroj **Plechovka barvy** (Paint Bucket Tool).

	Nástroj kapátko	I
	Nástroj pro vzorkování barev	I
	Nástroj měřítko	I

Ručička (Hand Tool)

Slouží k posouvání celého obrázku, když je tak velký, že jej nevidíte celý. Stejnou funkci aktivujete přidržením mezerníku, kurzor myši se změní na ručičku.

Lupa (Zoom Tool)

Takto si můžete přiblížit či oddálit (při stisknutí klávese Alt) náhled obrázku v okně dokumentu. Nijak to nesouvisí se skutečnou velikostí fotografie (obrázku).

Horní panel nástrojů

Najdete jej v horní části pracovní plochy, přímo nad panelem nabídek - viz obrázek 0/2. Zde jsou definovány rozšiřující možnosti, které má většina nástrojů. Na obrázku 0/4 vidíte vlastnosti nástroje **Tužka** (Pencil) – ukážeme si hlavní prvky panelu nástrojů:

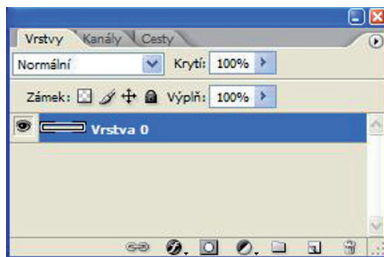
Obrázek 0/4 Horní panel nástrojů – vlastnosti nástrojů

- ▶ První ikona zleva zobrazuje zvolený nástroj.
- ▶ Ikona **Stopa** ukazuje velikost a tvar hrotu nástroje, když na ni klepnete, otevře se nabídka, kde můžete tyto vlastnosti měnit.
- ▶ Další ikona **Režim** zobrazuje režim prolnutí nástroje do obrázku.
- ▶ Ikona **Krytí** vám ukazuje, jakou silou právě zvolený nástroj působí. Když snížíte hodnotu krytí, automaticky zvyšujete průhlednost.

Paletky

Jsou to samostatná okna, ve kterých jsou soustředěny nabídky jednoho či více nástrojů. Na každé paletce najdete jeden nástroj. Nejedná se o nástroje kreslicí, ale spíše organizační. Tyto paletky si také můžete zorganizovat dle svých preferencí a uložit jako vaše osobní nastavení pracovní plochy vpravo nahoře. Otvírají se či skrývají z nabídky **Okna** (Windows) v Panelu nabídek – viz obrázek 0/2. Paletky bývají seskupeny po dvou či po třech podle podobného využití. Já zvolila paletku **Vrstvy** (Layers), která je ve skupině s **Kanály** (Channels) a **Cesty** (Paths).

Můžete s paletkami hýbat dle libosti: kurzor na horní okraj paletky, chytíte myší a přesunete na libovolné místo, aby vám nepřekážela.

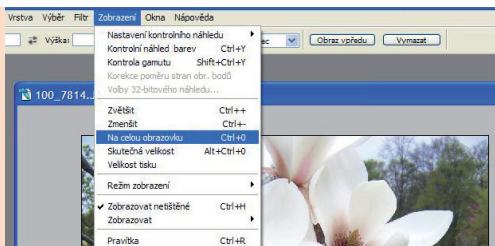

Obrázek 0/4 Paletka Vrstvy

POZOR !!!

Pro změnu velikosti zobrazení při práci se svým dokumentem používejte příkazy z menu **Zobrazení** (View) nahoře v Panelu nabídek.

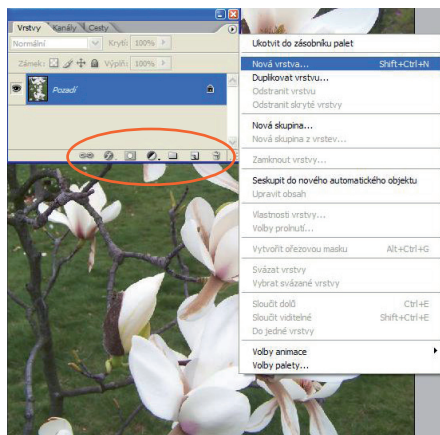

Obrázek 0/5 Změna velikosti zobrazení

8 Vrstvy (Layers)

Práce s vrstvami je ve Photoshopu prostě základ a musíte si ji osvojit, uvidíte, že to zrychlí hlavně vaši tvůrčí práci! Představte si ji jako průhlednou fólii, na kterou můžete umístit cokoliv, co dokážete vytvořit.

Když vytvoříte nový dokument příkazem **Soubor** → **Nový** (File → New), automaticky se vám v tomto dokumentu vytvoří vrstva **Pozadí** (Background). Nemůžete ji odstranit, protože je zamčená, ale když na ni dvakrát poklepete myší, změní se na normální vrstvu. Pozorně si paletku Vrstvy (Layers) prohlédněte hlavně v dolní části, neboť tam jsou uschovány téměř všechny možnosti jejího využití. Pro začátek mi stačí, když si zapamatujete tyto: **Nová vrstva** (New Layer) a **Smazat vrstvu** (Delete Layer). Najdete je také v nabídce **Vrstva** (Layer) v horním Panelu nabídek. Nová vrstva se vždy vytvoří nad právě aktivní vrstvou.

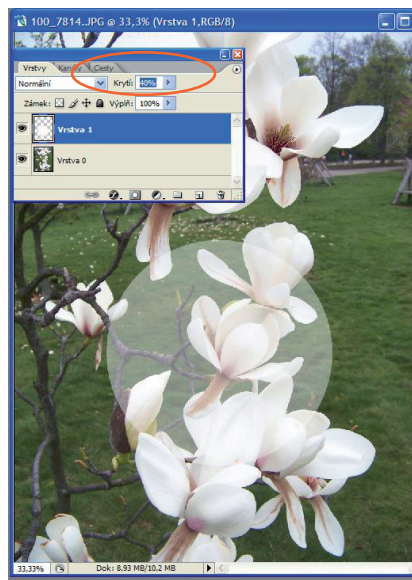
Obrázek 0/6 Volby paletky Vrstvy

Průhlednost vrstev

V horní části paletky Vrstvy je nástroj pro úpravu průhlednosti vrstvy: **Krytí** (Opacity).

- ▶ Otevřete si nějaký obrázek a vytvořte si v něm novou vrstvu.
- ▶ S pomocí nástroje **Eliptický výběr** (Elliptical Marquee) a s klávesou Shift nakreslete kruhový výběr.
- ▶ Výběr vyplňte bílou barvou: **Úpravy** → **Vyplnit** → **Bílou** (Edit → Fill → White).
- ▶ Poté v horní části paletky klepnete na šipku vedle okénka **Krytí**: 100% (Opacity 100%) a snižíte jeho hodnotu na 40%.

A hned vedle si můžete vyzkoušet režim vzájemného prolínání (interakce) vrstev. Měly byste si zjistit, co vám jednotlivé režimy zde uvedené mohou nabídnout.

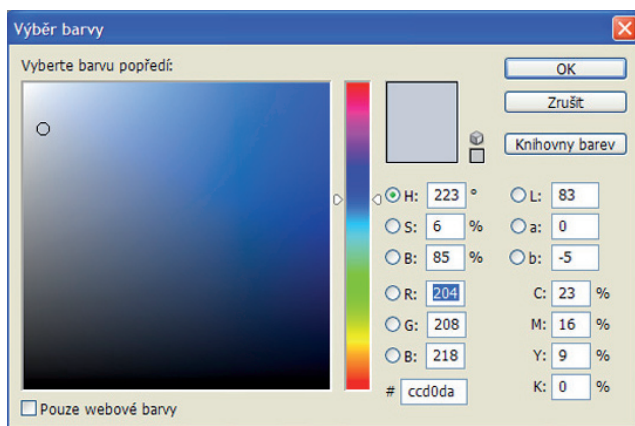

Obrázek 0/7 Změna Krytí vrstvy

Jako s mnoha funkcemi ve Photoshopu, můžete i funkci nastavení barvy provést několika způsoby. Buď naberete barvu z jakékoli části obrázku kapátkem, nebo si barvu můžete sami namíchat. Rozlišujeme dva primární druhy barev: **Barvu popředí** (Foreground colour) a **Barvu pozadí** (Background colour). Jako základ je ve Photoshopu nastavena barva popředí černá a pozadí bílá.

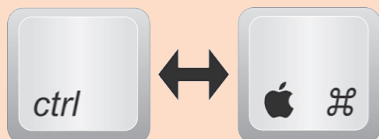
Když kreslíte nebo malujete štětcem, automaticky používáte barvu popředí. Pokud chcete při malování používat dvě barvy zároveň, nastavte si je jako barvy popředí a pozadí a poté mezi nimi můžete přepínat klávesou X.

Obrázek 0/8 Změna nastavení barvy

POZOR !!!

Vždy, když uvidíte ikonu smajlíka, čeká na vás nějaké dle mého názoru důležité upozornění: protože sama pracuji jak na PC, tak na platformě MAC, používám obrázky z obou prostředí. Primárně je ale tato příručka určena pro výuku na PC, proto obrázky z tohoto prostředí převažují.

Pokud používám v tomto výukovém modulu příklady zkratk (Ctrl+C) – obdobou je v prostředí MAC: (Cmd+C).